

Sygn. akt III Ca 641/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2015r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, Wydział III Cywilny Odwoławczy w składzie

następującym:

Przewodniczący - Sędzia SO Katarzyna Kwilosz – Babiś (sprawozdawca)

Sędzia SO Ewa Adamczyk

Sędzia SO Zofia Klisiewicz

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Burnagiel

po rozpoznaniu w dniu 19 listopada 2015r. w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z powództwa małoletniej K. Z. działającej przez przedstawicielkę ustawową A. Z.

przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Gorlicach

z dnia 23 lipca 2015 r., sygn. akt I C 193/14

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 1200 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

Zofia Klisiewicz Katarzyna Kwilosz – Babiś Ewa Adamczyk

Sygn. akt III Ca 641/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23.07.2015r. (sygn. akt I C 193/14) Sąd Rejonowy w Gorlicach w sprawie z powództwa małoletniej K. Z. reprezentowanej przez matkę A. Z. przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W. o zapłatę zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 35 857,80 zł wraz z ustawowymi odsetkami od:

a) kwoty 33 000 zł od dnia 13.03.2013r. do dnia zapłaty,

b) kwoty 2 857,80 zł od dnia 01.09.2013r. do dnia zapłaty (pkt I sentencji), w pozostałej części powództwo oddalił (pkt II sentencji), zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2 417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt III sentencji) i nakazał ściągnąć od pozwanego do Skarbu Państwa (kasa Sądu Rejonowego w Gorlicach) kwotę 1 793

z tytułem opłaty oraz kwotę 1 404,17 zł tytułem wydatków, od uiszczenia których zwolniona była powódka (pkt IV sentencji).

Z ustaleń poczynionych przez Sąd Rejonowy wynika, że w dniu 7.06.2011r. po godz. 8.00 we F. na odcinku drogi wojewódzkiej nr (...) w pobliżu przejścia dla pieszych znajdującego się w pobliżu stacji paliw miał miejsce wypadek drogowy. K. Z. szła chodnikiem wzdłuż drogi dojazdowej prowadzącej do drogi wojewódzkiej. W kierunku G. drogą wojewódzką jechał bus marki I. o nr rej. (...). Po włączeniu się do ruchu z przystanku zlokalizowanego w rejonie ośrodka zdrowia, poruszał się z prędkością 54,7 km/h, podczas gdy na tym odcinku drogi w porze dziennej obowiązywało ograniczenie prędkości do 50 km/h. Kierujący busem M. Z. spostrzegł samochód dostawczy włączający się do ruchu ze stacji paliw po jego lewej stronie, który kierował się w stronę K.. W momencie mijania się obu pojazdów, gdy przód pojazdu I. zrównał się z przednią częścią skrzyni ładunkowej samochodu dostawczego, zauważył wbiegającą zza tego samochodu K. Z.. W związku z tym rozpoczął hamowanie i skręt w lewo. Nie zdążył jednak się zatrzymać i w odległości 4,3 m od przejścia dla pieszych na lewym pasie ruchu około 1,5 m od jego krawędzi doszło do potrącenia powódki. Wpadła ona pod przednie koła pojazdu, który mając ją pod kołami przejechał jeszcze pewien odcinek, a następnie zjechał z drogi i zawiesił się podwoziem na przepuście znajdującym się na poboczu. Wypadek został spowodowany przez niewłaściwe zachowanie K. Z., która nie zachowała szczególnej ostrożności przekraczając jezdnię (naruszyła art. 13 ust. 1 Prawa o ruchu drogowym), przekraczała jezdnię w obszarze zabudowanym poza wyznaczonym do tego celu oznakowanym przejściem dla pieszych, znajdującym się w niewielkiej odległości od miejsca, w którym rozpoczęła przekraczanie jedni (naruszyła art. 13 ust. 5 Prawa o ruchu drogowym) oraz wybiegła na jezdnię spoza pojazdu, który mógł zasłaniać wzajemną widoczność pieszej i kierującym pojazdami, które nadjeżdżały od strony K. (naruszyła art. 14 ust. 4 i 1 a, b Prawa o ruchu drogowym). W wyniku tego zdarzenia K. Z. doznała rozległej rany szarpanej uda lewego z ubytkiem skóry, stłuczenia brzucha, głowy i otarć naskórka. Obecnie stwierdza się u niej rozległą, szpecącą bliznę uda, kolana i podudzia lewego, zaciągającą tkanki miękkie, osłabienie siły mięśnia czworogłowego uda w części obwodowej, niestabilność rzepki i wielopłaszczyznową niestabilność lewego stawu kolanowego w zgięciu do 30 stopni. Wątpliwe jest, by w przyszłości możliwa była znacząca poprawa stanu zdrowia powódki. W związku z udziałem w wypadku pojawiły się u niej także problemy emocjonalne objawiające się w postaci deficytów w rozwoju funkcji intelektualnych, koncentracji uwagi i zniechęcania się do podejmowania wysiłku intelektualnego. Powódka nadal objęta jest pomocą psychologa. W związku ze szkodą zgłoszoną w piśmie z dnia 12.11.2012 r. przez K. Z. w Towarzystwie (...) S.A. w W., z którym właściciel samochodu I. o nr rej. (...) miał zawartą umowę ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, powódka domagała się zapłaty na jej rzecz zadośćuczynienia oraz odszkodowania w związku z poniesionymi kosztami leczenia, dojazdów na zabiegu rehabilitacyjnym i zniszczonej odzieży. Pismem z dnia 14.12.2012 r. pozwana poinformowała powódkę o przyznaniu na jej rzecz zadośćuczynienia w wysokości 1 500 zł, przyjmując, że należne jej świadczenie z tego tytułu wynosi 7 500 zł i pomniejszając je o przyczynienie się do szkody w 80%. Z kolei w piśmie z dnia 4.01.2013r. pozwana poinformowała powódkę o przyznaniu zwrotu kosztów przejazdów mających związek z wypadkiem w kwocie 373,12 zł. Z decyzjami tymi nie zgodziła się K. Z., która w piśmie z dnia 29.01.2013 r. zwróciła się o przyznanie na jej rzecz zadośćuczynienia w wysokości 100 000 zł i zmniejszenie stopnia przyczynienia się z 80% na 25%. W piśmie z dnia 20.02.2013r. pozwana poinformowała powódkę, iż podtrzymuje swoje dotychczasowe stanowisko. Pismem z dnia 24.07.2013r. powódka ponowiła swoje roszczenia, domagając się zapłaty zadośćuczynienia w wysokości 40 500 zł, odszkodowania obejmującego refundację kosztów sprawowania opieki w wysokości 2 520 zł oraz obejmującego refundację kosztów przejazdu w wysokości 843,80 zł, przy uwzględnieniu kwot dotychczas wypłaconych oraz przyczynienia się w wysokości 30%. W piśmie z dnia 6.08.2013 r. pozwana poinformowała powódkę o przyznaniu jej dodatkowo kwoty 500 zł tytułem zadośćuczynienia oraz odszkodowania obejmującego zwrot kosztów opieki w wysokości 86 zł.

Sąd I instancji uznał, iż powództwo jest prawie w całości uzasadnione, ponieważ pomimo, iż wypadek z dnia 7.06.2011 r. został spowodowany przez niewłaściwe zachowanie K. Z., to z uwagi na jej wiek (liczyła w chwili zdarzenia 8 lat) i związaną z tym niemożność przypisania jej winy (art. 426 k.c.), nie jest wyłączona odpowiedzialność kierującego pojazdem I., a tym samym pozwana zobowiązana jest do naprawienia wyrządzonej szkody. W ocenie Sądu Rejonowego K. Z. przyczyniła się do powstania szkody, ale kierujący pojazdem I., jakkolwiek nie mógł uniknąć zdarzenia, spóźnił się z reakcją na powstały stan zagrożenia, a ponadto przekroczył dopuszczalną administracyjnie prędkość i nie zachował

szczególnej ostrożności podczas zbliżania się do przejścia dla pieszych w porze dziennej, w związku z czym ryzyko odpowiedzialności za wypadek winno zostać rozłożone pomiędzy powódką i kierującym samochodem I.. Zważywszy na wiek powódki uznał Sąd I instancji, że musiała ona mieć świadomość nagannego zachowania i grożącego jej niebezpieczeństwa, ale nie uzasadnia to surowszego, czy nawet równorzędnego potraktowania jej zachowania z zawinionym działaniem sprawcy szkody, więc przyjęcie przyczynienia się K. Z. na poziomie 80 % ocenił Sąd za rażąco zawyżone. Przebieg wypadku, rozmiar i waga uchybień po stronie poszkodowanej, niemożność przypisania jej winy oraz tragiczne skutki wypadku przemawiają zdaniem Sądu Rejonowego za oceną, że nieprawidłowości leżące po stronie K. Z. przyczyniły się w 30% do powstania szkody, co winno powodować w tym zakresie obniżenie należnego jej odszkodowania i zadośćuczynienia.

Apelację od powyższego wyroku w zakresie punktu I co do kwoty 10 947,69 zł wraz z odsetkami w ustawowej wysokości od kwoty 10 000 zł od dnia 13.03.2013r. do dnia zapłaty i od kwoty 647,69 zł od dnia 1.09.2013r. do dnia zapłaty, jak również w zakresie punktów III i IV złożyła pozwana, zarzucając naruszenie art. 445 §1 k.c. w zw. z art. 362 k.c. przez uznanie, iż powódka przyczyniła się do zajścia zdarzenia w 30%, podczas gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że wypadek został spowodowany przez niewłaściwe zachowanie małoletniej pieszej K. Z., tj. niezachowanie szczególnej ostrożności, przekraczanie jezdni w obszarze zabudowanym poza wyznaczonym przejściem dla pieszych, pomimo iż takowe znajdowało się w niedalekiej odległości oraz wybiegnięcie na jezdnię spoza pojazdu mogącego ograniczać wzajemną widoczność pieszej i innych kierujących. Apelująca uznała, iż przyczynienie się powódki należy zatem ustalić na co najmniej 50% oraz wskazała, że w chwili zdarzenia powódka miała 9 lat, więc winna mieć należyte rozeznanie co do sposobu poruszania się po jezdni, czy też pokonywania przejścia dla pieszych. Pozwany stwierdził nadto, iż nie sposób uznać, aby kierujący przyczynił się do zajścia zdarzenia z uwagi na to, że postępowanie karne zakończyło się wnioskiem o odstąpienie od ukarania M. Z..

W oparciu o tak sformułowane zarzuty apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w części poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz małoletniej powódki kwoty 24 910,11 zł z odsetkami w ustawowej wysokości liczonymi od kwoty 23 000 zł od dnia 13.03.2013r. do dnia zapłaty i od kwoty 1 910,11 zł od dnia 1.09.2013r. do dnia zapłaty, o oddalenie powództwa w pozostałej części i o stosunkowe rozliczenie kosztów postępowania oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania przed Sądem Okręgowym, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na apelację małoletnia powódka wniosła o oddalenie apelacji i przyznanie na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem zarzuty i wnioski w niej zawarte są bezzasadne. Na wstępie należy stwierdzić, iż Sąd Okręgowy w całości podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy i przyjął je za własne. Podzielił też ocenę materiału dowodowego dokonaną przez ten Sąd.

W dalszej kolejności przypomnienia wymaga, że problematyka przyczynienia się poszkodowanego była niejednokrotnie przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego i uznawana była za okoliczność ograniczającą odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę. Za utrwalone w orzecznictwie uznać można przy tym stanowisko, że przyczynienie należy ujmować w sposób zróżnicowany, w zależności od podstawy prawnej, z jakiej wywodzi się roszczenie odszkodowawcze. Jeżeli odpowiedzialność za szkodę opiera się na zasadzie winy, to bez winy po stronie poszkodowanego nie można przyjmować, że doszło do jego przyczynienia się w rozumieniu art. 362 k.c. Tym samym do powstania szkody nie może w takim wypadku przyczynić się osoba, której z powodu wieku albo stanu psychicznego winy przypisać nie można. Inaczej ma się rzecz, jeżeli odpowiedzialność za szkodę opiera się na zasadzie ryzyka. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem, zachowanie się małoletniego poszkodowanego, któremu z powodu wieku winy przypisać nie można, stosownie do art. 362 k.c. może uzasadniać zmniejszenie odszkodowania należnego od osoby odpowiedzialnej za szkodę na podstawie art. 436 k.c. (zob. uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 11.01.1960r., I CO 44/59 i z dnia 20.09.1975r., III CZP 8/75 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia

16.12.1967r., II CR 379/67; z dnia 20.01.1970r., II CR 624/69; z dnia 16.03.1983r., I CR 33/83; z dnia 18.03.1997r., I CKU 25/97 i z dnia 15.04.1999r., I CKN 1012/97).

W przedmiotowej sprawie pozwana odpowiada jako ubezpieczyciel kierowcy pojazdu, który potrafił powódkę. Odpowiedzialność kierowcy była natomiast ukształtowana na zasadzie ryzyka (tj. niezależnie od winy) i wynika ze specyfiki zdarzenia związanego z uczestnictwem w ruchu drogowym.

W orzeczeniu z dnia 27.04.1963 r., IV CR 315/62 Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w sytuacji, w której odpowiedzialność dłużnika oparta jest na zasadzie ryzyka, miarodajnym kryterium dla ustalenia rozmiaru przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody może być jedynie porównanie niebezpieczeństwa, z jakim dla ogółu łączy się korzystanie z ruchu przedsiębiorstwa czy mechanicznego środka komunikacji, z rozmiarem i wagą uchybień po stronie poszkodowanego (OSPika 1964, nr 10, poz. 194). Oceniając zatem przyczynienie należy uwzględnić ochronne dla poszkodowanego cele i zasady zaostrożonej odpowiedzialności z art. 435 i 436 k.c. i w ich świetle oceniać sprawcze zachowanie małoletniej powódki oraz rozważyć, w jakim stopniu popełnione przez nią uchybienia mogą równoważyć ryzyko związane z ruchem pojazdów mechanicznych.

Podzielając stanowisko wyrażone w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.09.1975r., III CZP 8/75, mającej moc zasady prawnej, trzeba przyjąć, że zachowanie się małoletniego poszkodowanego, stanowiące odrębną, konkurencyjną współprzyczynę szkody w stosunku do zdarzenia przypisywanego osobie ponoszącej odpowiedzialność za szkodę na zasadzie ryzyka, podlega ocenie w kategoriach przyczynienia się także wtedy, gdy poszkodowanemu z powodu wieku winy przypisać nie można.

Kryteria zmniejszenia obowiązku naprawienia szkody wskazane w art. 362 k.c. są bardzo ogólne, wobec czego należy uwzględnić wszystkie okoliczności konkretnej sprawy, takie jak: przebieg wypadku, rozmiar i waga uchybień po stronie poszkodowanego, niemożność przypisania mu winy i nieduży zakres rozeznania w zasadach prawidłowego poruszania się po drogach oraz skutki wypadku.

Analizując przypadek małoletniej K. Z. stwierdzić trzeba, że choć 9 – letnie dziecko formalnie może samodzielnie poruszać się po chodniku i drodze, to z pewnością z nie ma takiej świadomości potencjalnie groźących niebezpieczeństw, jak osoba dorosła. Od dziecka w takim wieku nie można także wymagać takiego skupienia i stopnia zdyscyplinowania jak od dorosłego uczestnika ruchu. W związku z powyższym w ocenie Sądu Odwoławczego uchybienia po stronie małoletniej powódki polegające na nie zachowaniu szczególnej ostrożności przy przechodzeniu przez jezdnię i wybiegnięciu na drogę spoza pojazdu, który mógł zasłaniać wzajemną widoczność pieszej i kierującym pojazdami, nie mogą równoważyć ryzyka związanego z ruchem pojazdów mechanicznych, a co za tym idzie nie można, jak chce apelująca, ustalić przyczynienia się małoletniej powódki do zaistniałej szkody na poziomie 50%. Nie jest też możliwe porównanie wymagań stawianych dziecku z wymogiem zachowania szczególnej ostrożności na drodze stawianym zawodowemu kierowcy. Dla powyższej oceny duże znaczenie ma też fakt, że w okolicznościach sprawy nie da się wykluczyć błędu w sztuce kierowania pojazdem po stronie kierowcy pojazdu ubezpieczonego przez stronę pozwaną. Jak wynika z opinii biegłego d.s. rekonstrukcji wypadków drogowych do wypadku doszło tuż za przejściem dla pieszych (a nie 30 metrów za przejściem jak zeznawał kierowca busa) i na skrzyżowaniu dróg, a przy tym przy prędkości busa większej niż wskazywał kierowca i zarazem większej niż prędkość dopuszczalna administracyjnie na tym odcinku drogi (ok. 54 km/godz). Wiadomym jest, że w rejonie przejścia dla pieszych i skrzyżowania kierowca musi zachować szczególną ostrożność i w myśl zasady ograniczonego zaufania pamiętać, że inni uczestnicy ruchu mogą zachować się niezgodnie z zasadami ruchu drogowego. Nie da się także wykluczyć, że gdyby kierowca busa dokładniej obserwował nie tylko drogę ale również jej otoczenie, to mógłby zobaczyć małoletnią w momencie zbliżania się do jezdni i z uwagi na tę obserwację i zasady doświadczenia życiowego podwoić czujność i zmniejszyć prędkość pojazdu. Jak wynika z opinii biegłego T. M., jeżeli kierowca busa miał możliwość obserwacji pieszej, gdy ta wkraczała na jezdnię to spóźnił się z reakcją na powstały stan zagrożenia, ponieważ mógł uniknąć potrącenia jej poprzez zatrzymanie prowadzonego pojazdu przed torem ruchu pieszej.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że brak podstaw do uwzględnienia apelacji. Ocena ta jest uzasadniona tym bardziej, że konstruując żądanie pozwu strona powodowa nie określiła „wyjściowej” kwoty zadośćuczynienia na wysokim poziomie. W ocenie Sądu Okręgowego kwota 50 000 zł przyjmowana jako zadośćuczynienie „wyjściowe” wcale nie odpowiada rozmiarowi cierpień i krzywd poniesionych przez małoletnią powódkę. Z opinii biegłego wynika, że w następstwie urazu doznała ona długotrwałego uszczerbku na zdrowiu w wysokości 20% jako następstwa uszkodzenia tkanek miękkich uda oraz w wysokości 5% jako następstwa urazu stawu kolanowego lewego (niestabilność tego stawu). Skutkiem wypadku jest rozległa szpecąca blizna uda, kolana i podudzia lewego zaciągająca tkanki miękkie, osłabienie niewielkiego stopnia siły mięśnia czworogłowego uda lewego, ubytek masy mięśnia czworogłowego uda w części obwodowej, zaznaczona niestabilność rzepki i wielopłaszczyznowa niestabilność stawu kolanowego po lewej w zgięciu do 30 stopni. Powódka przeszła kilka operacji i jak stwierdził biegły wątpliwe jest, aby w przyszłości możliwa była znacząca poprawa stanu zdrowia powódki. Opinia biegłego, zeznania matki powódki na temat funkcjonowania córki po wypadku oraz zdjęcia uszkodzonej w wypadku nogi dowodzą, że skutki wypadku dla zdrowia powódki są bardzo poważne i w zasadzie mają charakter trwałe. Uwzględniając powyższe brak podstaw do oceny, że zasądzone przez Sąd Rejonowy zadośćuczynienie dla małoletniej powódki jest rażąco zawyżone.

Z uwagi na powyższe apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 98 §1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. Zasądzona od strony pozwanej na rzecz powódki kwota 1 200 zł została ustalona według stawki minimalnej określonej w §6 pkt 5 w zw. z §12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490 j.t).

Zofia Klisiewicz Katarzyna Kwilosz-Babiś Ewa Adamczyk

ref. SSR M. P.